

COPUCH EHK LÄÄNEMERE PIIRKONNA VEEALUSE KULTUURIPÄRANDI HALDAMISE HEA TAVA KOODEKS

Veealuse kultuuripärandi jätkusuutlik haldamine Läänemere piirkonnas oleneb ühise perspektiivi olemasolust, selle väärtuslikkuse teadvustamisest ja ühiste printsiipide järgimisest selle uurimisel ning kaitsmisel. Regiooni kultuuriministrid on käsitlenud situatsiooni kolmes deklaratsioonis, mis on välja antud 2001. aastal Kopenhaagenis, 2005. aastal Bergenis ja 2008. aastal Riias. Bergenis deklaratsioonis tunnistasid ministrid veealuse kultuuripärandi tähtsust Läänemeres ja toetasid ideed tugevdada koostööd selle kaitseks käitumiskoodeksi arendamise kaudu.

Läänemere piirkonna veealuse kultuuripärandi haldamise hea tava koodeks on koostatud veealuse kultuuripärandi töögrupi poolt, mille töös osalesid kõik Läänemere-äärsed riigid: Eesti, Leedu, Läti, Poola, Rootsi, Saksamaa (Mecklenburg-Vorpommern ja Schleswig-Holstein), Soome ja Ahvenamaa, Taani ning Venemaa. Koodeksi allkirjastasid ning esitasid kultuuriministritele Läänemere riikide kultuuripärandi seirerühma esimees Helena Edgren ja veealuse kultuuripärandi töörühma esimees Björn Varenius 2008. aastal.

Läänemere piirkonna veealuse kultuuripärandi haldamise hea tava koodeks (COPUCH)

Preambul

1. Läänemere piirkonna veealuse kultuuripärandi haldamise hea tava koodeksi üldeesmärk on Läänemere ainulaadse veealuse kultuuripärandi haldamine ja säilitamine. Seepärast on Läänemeri piiratud Skaw paralleeliga Skagerraki väinas põhjalaiusel 57° 44,43', mis on kooskõlas Helsingi konventsiooni artikliga 1. (*Läänemere piirkonna merekeskkonna kaitse konventsioon, 1992*).
2. Läänemere piirkonna veealuse kultuuripärandi haldamise hea tava koodeks (COPUCH) on kokkulepitud põhimõtete kogum, mille eesmärk on kehtestada:
 - a. ühised alused Läänemere piirkonna veealuse kultuuripärandi kaitseks, tunnustamiseks, mõistmiseks ja haldamiseks;
 - b. et arheoloogilisi uuringuid ja väljakaevamisi viiakse läbi teaduslikult;
 - c. veealusel kultuuripärandil ebaprofessionaalsete tegevuste ja väljakaevamiste tõkestamine.

Alalõigud

1. Veealune kultuuripärand – kõik inimese olemasolu kultuurilised, ajaloolised ja/või arheoloogilised jäljed, mis on olnud vähemalt 100 aastat vee all või mida peetakse muul moel ajalooliselt tähtsaks või mis on kultuuripärandit puudutavate õigusaktidega kaitstud.
2. Läänemere piirkonna veealuse kultuuripärandi haldamise hea tava koodeksit kohaldatakse kogu Läänemeres, sealhulgas sise- ja territoriaalvetes.

3. Läänemere veealust kultuuripärandit peetakse hindamatuks teadmiste ja kogemuste allikaks.
4. Veealuse kultuuripärandi säilitamist *in situ* loetakse esimeseks valikuks. Teised alternatiivid peavad olema põhjendatud ja juhul, kui neid kohaldatakse, viiakse need läbi ametialase asjatundlikkusega.
5. Ametialase asjatundlikkuse all peetakse silmas tegevust, mida teostavad ja juhivad väljaõppinud ja koolitatud allveearheoloogid.
6. Ametialane pädevus veealuse kultuuripärandiga tegelemisel on oluline selleks, et tagada kultuurilise, ajaloolise ja arheoloogilise teabe nõuetekohane talletamine.
7. Igasugune veealuse kultuuripärandiga seotud kutsealane tegevus viiakse läbi nõuetekohaselt kavandatud projekti raames. Projekti kavandamine võib riigiti erineda, kuid peaks sisaldama teavet uuringu eesmärkide, eeldatavate tulemuste, planeeritud tegevuste, dokumenteerimisvahendite, võimalike artefaktide käitlemise ja avaldamistoimingute kohta. Samuti on soovitatav, et see sisaldaks eelarvet, teavet rahastamisvahendite kohta, ajakava ning töötervishoiu ja -ohutuse kava.
8. Veealusele kultuuripärandile suunatud tegevuses välditakse füüsilist sekkumist, mis ei ole põhjendatud uuringu eesmärkidega. Mittelõhkuvaid meetodeid eelistatakse tegevustele, mis mõjutavad või häirivad veealuseid muistiseid või esemeid ja/või nende ümbrust.
9. Veealuse kultuuripärandi haldamisel on ennetava planeerimise ja muude meetmete eesmärgiks destruktiivsete tegevuste vältimine või vähendamine.
10. Avalikkuse juurdepääs heale ja asjakohasele veealuse kultuuripärandialasele teabele ja kogemustele on oluline eesmärk ning selle saavutamisele aidatakse kaasa.

Esmaspäev, 10. märts 2008

Helena Edgren

Läänemere riikide kultuuripärandi seirerühma esimees

Björn Varenius

Veealuse kultuuripärandi töörühma esimees